

Citation: Berkün S. (2019), Çocuk Dostu Kent Yönetimlerinin Çocuklar Tarafından Değerlendirilmesi: Bursa Örneği, BMIJ, (2019), 7(1): 135-152 doi: <http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v7i1.1051>

ÇOCUK DOSTU KENT YÖNETİMLERİNİN ÇOCUKLAR TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: BURSA ÖRNEĞİ

Sanem BERKÜN¹

Received Date (Başvuru Tarihi): 25/01/2019

Accepted Date (Kabul Tarihi): 13/03/2019

Published Date (Yayın Tarihi): 25/03/2019

ÖZ

Kent yönetiminde, kentte yaşayan herkesin kendisini kente ait ve mutlu hissedebileceği politikalar geliştirmek istenmektedir. Bu hedef çocuklar boyutunda "çocuk dostu kent" olarak ifade edilmektedir. Çocukların oyun ve gelişim haklarına güvenle erişimlerini sağlamak amacıyla kentlerde çocuk dostu mekânlar yaratmak yerel yönetimlerin üzerine düşen en önemli görevler arasındadır. Bu amaçla son yıllarda dünyada ve Türkiye'de önemli proje ve uygulamalar hayata geçirilmiştir. Bu süreçte, yerel yönetimlerin daha aktif rol almasının yararlı olacağı savının desteklendiği çalışmada öncelikle; çocuk dostu kent kavramına değinilmekte ve bu kapsamda Türkiye'de gerçekleştirilen uygulamalar üzerinden gerekli teorik çerçeve oluşturulmaktadır. Çalışmanın son bölümünde ise çocuk dostu kent çalışmalarında önemli faaliyetler yürüten Bursa'da çocukların kenti ne kadar çocuk dostu bulduklarına dair yapılan alan araştırması bulgularına yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Dostu Kent; Yerel Yönetimler; Bursa

Jel Kodları: H700, Q58

EVALUATION OF THE CHILD FRIENDLY URBAN MANAGERMENTS BY THE CHILDREN: BURSA CASE

ABSTRACT

Policies that everyone would feel themselves civic and happy are desired to be developed within urban management. This aim is expressed as 'child friendly city' in the aspect of children. Creating child friendly spaces within cities in order to provide the children's safe access to the rights of playing games and development is among one of the most important duties of local managements. To this end, significant projects and applications have been implemented in the world and in Turkey in recent years. Within the study, which supports the argument that local managements' taking an active role during this period would be useful, child friendly city concept is mentioned principally and the necessary theoretical framework is formed on the basis of the applications implemented in Turkey in this context. In the last part of the study, we touch on the findings of field research done regarding how child friendly do the children in Bursa find the city where important facilities related with child friendly city studies are implemented.

Keywords: Child Friendly City; Local Managements; Bursa

Jel Kodları: H700, Q58

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bülent Ecevit Üniversitesi, sanemberkun16@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9254-1669>

1. GİRİŞ

Kentlerde yaşam kalitesinin artırılması, kentte yaşayan herkesi kapsayan kentleşme politikaları ve kent tasarımı ile sağlanabilir. Bununla birlikte çocuklar, kentlerde yaşayan fakat kentlerin yönetimi ve tasarımında göz ardı edilen önemli bir toplumsal grubu oluşturmaktadır. Diğer bir ifade ile dünya çapında kentleşmenin geldiği boyut, çocukların kentin tüm olanaklarından serbestçe yararlanma imkânlarını gittikçe kısıtlamaktadır. Endüstrileşmiş ve gelişmiş kentlerin önemli bir bölümü çocuklar için kalabalık, güvensiz ve kirletilmiştir(Sivri, 2013: 821). Bu ortamlarda büyüyen birçok çocuk, fiziksel, bilişsel, sosyal ve psikolojik gelişimini tamamlayamamakta, sağlıklı yetişkin olma şansını kaybetmekte ve toplumla bütünleşme sürecinde ciddi problemlerle karşılaşmaktadır. Oysa Türkiye'nin de 14 Eylül 1990 tarihinde imzalayarak, 1995'te uygulamaya koyduğu Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, doğum yerlerine, cinsiyetlerine, dinlerine, sosyal kökenlerine ve kim olduklarına dair bir ayırım yapılmaksızın on sekiz yaşın altındaki bütün çocukların sahip oldukları hakları sıralamaktadır. BM tarafından 1989 yılında onaylanan ve Türkiye'nin de kabul ederek 2 Ekim 1995'te uygulamaya koyduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin kent boyutunda kriterlerine göre; çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkına işaret edilmektedir(BM). Keza kent hizmetlerinden bütün çocuklar eşit koşullarda yararlanabilmeli ve kent yönetiminde çocukların faydası öncelikli olmalıdır. Ayrıca kentlerde; her çocuğun fiziksel, ruhsal, zihinsel ve ahlaki gelişimini destekleyen fırsatlar sunulmalıdır. Keza tüm çocukların kentin her alanını kullanabilmesi ve düşüncelerini açıkça söylemesini sağlayan koşullar oluşturulmalıdır (Özservet, 2015b: 67).

Dünya Bankası tarafından yayınlanan Yoksulluk ve Paylaşılan Refah 2016: Eşitsizliğe Karşı Mücadele isimli raporun sonuçlarına göre dünya genelinde 385 milyon çocuk aşırı yoksulluk içinde yaşamaktadır. Yaşları küçük olan çocuklarda bu risk daha da büyüktür ve bu durum çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerine olumsuz şekilde yansımaktadır (“UNİCEF Basın Merkezi”, 2016). Dünyanın en gelişmiş ülkelerinde dahi 30 milyon çocuk yoksulluk içinde yaşamaktadır. Ayrıca dünyada her dört çocuktan birinin yaşına göre boy uzunluğu düşüktür (“United Nations Sustainable Development Goals”, 2015). Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, dünyada 15 yaşının altında 40 milyon çocuğa, sağlık hizmeti veya psikolojik destek gerektiren şiddet uygulanmaktadır (Runyan & Zolotor, 2011: 620). Son yıllarda dünya genelinde sayıları azalmakla birlikte, 2012 yılı itibariyle, 5-17 yaş grubunda 168 milyon çocuk işçi bulunmaktadır (Yayla, 2017: 415-425). Düşük ve orta gelir sahibi uluslarda kentlerdeki

çocukların çoğu tüm aileyle birlikte tek odalı evlerde veya gecekondularda genellikle de temel hizmetler ya da destekler olmaksızın yaşamlarını sürdürmektedir. Bu çocukların birçoğu olumsuz çevre koşullarında, trafik kurallarının ihlal edildiği ortamlarda ya da şiddete maruz kalarak yaşamaktadır. Daha zengin toplumlardaki çocuklar ise yetişkinler tarafından tasarlanmış mekânlarda ve arkadaşlarıyla özgür bir biçimde oyun oynamak ya da sosyalleşmek için çok az fırsata sahip bir dünyada yaşamaktadır (Riggio, 2002: 46). Türkiye’de ise TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2016 sonuçlarına göre yoksulluk sınırı tüm hane halkı için 7.116TL olarak hesaplanmıştır. Bu rakamlar ışığında çocukların % 20’den fazlası yoksuldur ve yoksul çocuklar; yoksulluğun çocuk hayatı üzerindeki etkileriyle yüzleşme tehlikesi ile karşı karşıyadır. Çocuk İşgücü Anketi bulguları Türkiye’de 6-17 yaş grubunda çalışan çocuk nüfus oranının %5,9 olduğunu saptamıştır. Bu çocukların %41,4’ü ailelerinin gelirini sağlamak, %28,7’si ise ailelerinin ekonomik faaliyetine yardım etmek için çalışmaktadır (TÜİK Çocuk İşgücü Anketi”, 2012; “Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu Çocuk Yoksulluğu Çalışma Grubu Kuruluş Bildirgesi”, 2005: 2). Çalışma hayata çok erken yaşta giren çocuklar, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi sağlıklı gelişimlerine engel olabilecek birçok durumla karşılaşmaktadır (Ofloğlu & Uysal, 2018: 13). Öte yandan 2015-2017 yılları arasında tirajı yüksek üç büyük ulusal gazete haberlerinden içerik analizinden yararlanılarak yapılan araştırma bulgularına göre çocuğa yönelik şiddete maruz kalan çocukların %73’ü kız, şiddet uygulanan çocukların %8’i ise zihinsel engellidir (Çakmak–Çapak – Konca & Korku, 2017: 91).

Türkiye genç nüfusun fazla olduğu ve çocuk nüfusun toplam nüfusun üçte birini oluşturduğu gelişmekte olan bir ülkedir. Türkiye’de çocuk nüfusun çoğunluğunun kentlerde yaşamasına karşın, kentlerde çocuklar için oluşturulmuş alanlar oldukça sınırlıdır (Yalçınkaya, 2015: 82). Bununla birlikte son yıllarda çocuklar aileleri için ve devlet politikalarında daha özel ve önemli hale gelmiş ve bu gelişme kent politikalarına da yansımıştır. Çocuklara yönelik geliştirilen politikaların nihai amacı çocukların, fiziksel, bilişsel, sosyal ve psikolojik gelişimlerini üst düzeyde gerçekleştirerek, onların sağlıklı birer yetişkin olarak topluma tam katılımlarını sağlamaktır. Makul bir yaşam kalitesi hedeflenmektedir (Yiğit, Ügücü ve Kaya, 2018: 95). Türkiye; Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Gündem 21 (Rio Deklarasyonu) ve Habitat Ajandası kriterleri çerçevesinde ulusal ve/veya uluslararası kaynak ve kuruluşlarca desteklenmiş ve ölçeği, sokak ve şehir arasında değişim gösteren pek çok çocuk dostu çevre projesine ev sahipliği yapmıştır (Severcan, 2015: 142). UNİCEF 1996 yılında Habitat II ile şehirlerin herkes için yaşanabilir mekânlar olmasının gerekliliği üzerinde durmuş

ve bu amacın çocuklar açısından sağlanması için “Çocuk Dostu Kent” kavramını kullanmıştır. Türkiye’de Sivas, Uşak, Gaziantep, Kırşehir, Karaman, Antalya, Kayseri, Erzincan, Konya, Tekirdağ, Bursa, Trabzon’dan oluşan 12 ilde “Çocuk Dostu Kent” modelinin oluşturulması çalışmaları başlatılmıştır. Bu süreçte, yerel yönetimlerin çocuklara yönelik sorumluluklarına da dikkat çeken çalışmada öncelikle; çocuk dostu kent kavramına değinilmektedir. Teorik bölümde Çocuk Dostu Kent uygulamalarında başarı göstermiş bazı ülke faaliyetleri de aktarılmakta ve bu kapsamda Türkiye’de gerçekleştirilen uygulamalar üzerinden gerekli teorik çerçeve oluşturulmaktadır. Çalışmanın son bölümünde ise çocuk dostu kent çalışmalarında önemli faaliyetler yürüten Bursa’da çocukların kenti ne kadar çocuk dostu bulduklarına dair yapılan alan araştırması bulgularından hareketle öneriler sunulmaktadır

2. ÇOCUK DOSTU KENTLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Çocuk dostu kentler çağrısı kentlerin dünyadaki çocukların yuvası olduğu gerçeğinin farkına varılmasının bir göstergesidir (Riggio, 2002: 46). “Çocuk Dostu Kent” (Child Friendly Cities) kavramı ilk kez 1996 yılında İstanbul’da gerçekleştirilen Habitat II kapsamında kullanılmıştır. Habitat II ile şehirlerin yaşanabilir mekânlar olmasının gerekliliği üzerinde durulmuş ve bu amaç, çocuklar boyutunda “Çocuk Dostu Kent” kavramı ile ifade edilmiştir. Konferansta çocuk refahının sağlanmasında; sağlıklı yaşama ortamı, demokratik toplum ve iyi yönetişimin temel göstergeler olduğu vurgulanmıştır (“UNİCEF Çocuk Dostu Şehir”). Çocuk dostu kent, çocuk haklarını gözeterek iyi bir yönetim yapısı oluşturmak, çocukların şehir yönetimine ve karar alma mekanizmasına aktif katılımını sağlamak, ilgili bütün kararları çocuk hakları perspektifiyle değerlendirmek ve temel hizmetlere eşit erişim hakkı sağlamak üzere gerçekleştirilmesi gereken yapılanmalar ile etkinlikleri yaşama geçirmekle yükümlü olan şehir olarak nitelendirilmektedir(Çocuk Dostu Şehir Projesi Uygulama Yönergesi, 2006:2). Çocuk dostu kent kavramı, bir taraftan kent yönetimlerinin çocukların yararına kararlar vermesini desteklemek diğer taraftan ise kentlerin çocukların sağlıklı, korunaklı, eğitici, ufuk açan, kapsayıcı, kültürel bakımdan zengin bir çevreye yönlendirilme haklarının bulunduğu yerler olmasını sağlamak için geliştirilmiştir (Riggio, 2002: 45).

Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin yerine getirilmesi, çocuklara daha iyi yaşam koşullarının sağlanması ve risk altındaki çocukların durumunu iyileştirecek önlemlerin alınması, yerel düzeyden başlayacak uygulamalarla mümkün olabilecek niteliktedir (Topsümer, Babacan ve Baytekin, 2009: 8). Bu süreçte merkezi yönetim, uluslararası örgütler ve yerel yönetimler sorumludur. 2002 Birleşmiş Milletler Çocuklara Dair Özel Oturumu Sonuç Belgesi’nde “Yerel yönetimler ve yetkililer kalkınma gündemlerinin merkezinde çocukların olmasını

sağlayabilirler. Belediye başkanları ve yerel liderler, devam eden girişimlere dayalı olarak gecekondulaşmamış çocuk dostu toplum ve şehirler ile çocukların yaşamlarını büyük ölçüde iyileştirebilirler.” ifadesi yer almaktadır (“UNICEF Çocuk Dostu Şehirler Bilgi Notu”, 2009). Yine Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği tarafından yapılan Çocuklara Yönelik Şiddet Araştırması’nda, ulusal ve yerel sorumluluğu ve eylemi güçlendirmenin önemine işaret edilmektedir (Çocuklara Yönelik Şiddetin Raporlanması, 2008: 10).

Çocuk dostu kent; çocuğun gelecekte kentine sahip çıkan yetişkin bir birey olabilmesi için onun fiziksel ve sosyal gelişimini destekleyebilen özelliklere sahip olan kenttir. Uygulamada bu çocuk haklarının politikalara, kanunlara, programlara ve bütçelere yansıtılması anlamına gelmektedir. Çocuk dostu kent kavramı ideal bir duruma ya da standart bir modele dayanmaz. Her kentin sahip olduğu çevre, yönetim ve hizmet bakımından daha çocuk dostu hale gelmesini destekleyecek bir çerçeve sunar. Çocuk dostu bir kent sadece çocuklar için iyi olan kent değil, aynı zamanda çocukların nezdinde de iyi bir kenttir. Çocuk dostu bir kentte iyi yönetim, şehrin gelişim gündeminde çocukları görülür kılmayı ve karar verme sürecinde çocuklara katılım fırsatı vermeyi gerektirir. Esasen çocuk dostu kent genç vatandaşlarının tümü için şunları taahhüt eder (Riggio, 2002: 46-48);

- Aile, toplum ve sosyal hayata katılabilmek;
- Şehirleri konusundaki kararlarda etkili olmak;
- İstedikleri şehir konusunda fikirlerini ifade etmek;
- Sağlık, eğitim vb. temel hizmetlere erişim;
- Temiz su içmek
- Sömürü, şiddet ve istismardan korunma;
- Sokaklarda yalnız güvenle yürümek;
- Arkadaşlarıyla görüşmek ve oynamak;
- Bitki ve hayvanlar için yeşil alanlara sahip olma;
- Kirlili olmayan ve sürdürülebilir bir çevrede yaşamak;
- Kültürel ve sosyal organizasyonlara katılmak;
- Desteklenmek, sevilmek, bakılmak ve
- Etnik köken, din, gelir, cinsiyet ve/veya engellilik durumuna bakılmaksızın kentin sunduğu her türlü hizmete erişime sahip eşit vatandaşlar olmak.

Çocuk haklarını hayata geçirmeyi hedefleyen bir şehir, yönetim sistemini, Çocuk Hakları Komitesince tanımlanan dört genel Çocuk Hakları Sözleşmesi ilkesi üzerinde temellendirecektir. Bu ilkeler; “ayrımcılık yapmamak”, “çocuğun menfaatini öncelikli öneme

sahip olması”, “yaşama ve azami gelişim hakkı” ve “çocuğun görüşüne saygı duymak” (Riggio, 2002: 48-50). Ayrıca çocuk dostu kent olma, “temel yapı taşı” olarak tanımlanan bir dizi adımı gerektiren bir süreçtir ve çocuk katılımı unsuru sürecin her adımında göz önünde bulundurulmalıdır. Bu adımlar şöyle sıralanabilir (“UNICEF Çocuk Dostu Şehirler Bilgi Notu”, 2009);

- Çocukların katılımını sağlamak
- Çocuk dostu bir yasal çerçeveye sahip olmak
- Tüm şehri kapsayan bir çocuk hakları stratejisi geliştirmek
- Bir çocuk hakları birimi yaratmak veya koordinasyon mekanizmasına sahip olmak
- Çocuklar üzerindeki etkinin değerlendirilmesi ve ölçülmesini sağlamak
- Uygun bir çocuk bütçesine sahip olmak
- Şehirdeki çocukların olağan durumuna dair bir raporun oluşturulmasını sağlamak
- Çocuk haklarının yetişkinler ve çocuklar tarafından bilinmesini sağlamak
- Çocuklar için bağımsız savunuculuğu desteklemek

Genç ve çocuklara dair girişimlerin teşvik edilmesi sadece ailelerin ve toplumların talebi değil aynı zamanda iyi yönetimin bir göstergesidir. Bu durumun farkına varan düşük, orta ve yüksek gelire sahip ülkelerdeki şehir yönetimlerinin sayısı arttıkça dünyada çocuk dostu kentler hareketi de gelişmektedir. Pek çok belediye kendilerini çocuk dostu olarak tanımlamış, çocuklar için şehir genelinde planlar geliştirmiş, çocuk odaklı politikalar oluşturmuş, bütçeyle ilgili reformlar yapmış, karar alma sürecine çocukları dâhil etmiş ve çocuklar için belediye gündemi geliştirmek için Çocuk Hakları Sözleşmesini uygulamıştır (Riggio, 2002: 53).

Çocuk Dostu Kent girişiminin ilk örnekleri İtalya’da 1990’lı yıllarda ortaya çıkmıştır. İtalya’nın küçük bir kenti olan Fano’dan ülke çapına yayılmış olan bu hareket, 2001 yılında Roma’nın da katılımıyla uluslararası bir boyutta devam etmiştir (Özservet, 2015a: 55). İtalya’da Çevre Bakanlığı, birçok ilçe ve şehirde kabul edilen Çocuk Dostu Kentler programını koordine etmektedir. Çocuk konseyleri çocukların görüşlerinin yerel yönetimler dâhilinde ifade edilebileceği resmi bir mekanizma sağladığı için İtalya ve diğer Avrupa şehirlerinde tercih edilen bir çocuk katılım modelidir (“UNICEF Child Friendly Cities”; “UNICEF Çocuk Dostu Şehirler Uygulama Örnekleri”).

Fransa’da 2002’de başlatılan "Ville amie des enfants" (Çocuk Dostu Kent) programı, her büyüklükte yaklaşık 170 şehirden oluşan bir ağı temsil etmektedir. Çocuk dostu olmaya kendini adanmış şehirler tanınma belgesi ile ödüllendirilmek amacıyla başvurumaktadırlar.

Tamamlanan başvuru formu, bir değerlendirme komitesi tarafından 5 alana dayalı olarak incelenmekte ve değerlendirilmektedir. Bu alanlar; çocukların günlük hayatı, çocuk katılımı programları, uluslararası dayanışmanın desteklenmesi, çocuk hakları bilgisi ve UNICEF ile ortaklık şeklinde sıralanabilir. Bir şehir veya ilçe çocuk dostu olarak tanındıktan sonra, bu 5 çalışma alanı ile ilgili hedefleri daha da geliştirmek için etkinliklerin iyileştirilmesine kendini adanmaktadır. Süreçte şehirleri desteklemek için web sitesi, anket ve puan tahtası gibi çeşitli araçlar geliştirilmiştir. Alınan derslerin paylaşılmasını sağlamak üzere yıllık toplantılar düzenlenmektedir (“UNICEF Child Friendly Cities”).

İsviçre’de Çocuk Dostu Kent programı; devlet, sivil kuruluşlar ve UNICEF İsviçre Komitesi tarafından desteklenmektedir. Çocuk dostu olma süreci yedi adımdan oluşmaktadır. Bu adımlar; öz değerlendirmeye dayalı bir durum analizinin geliştirilmesi, Milli Komite’nin ve özel çalışma grubunun geri bildirimleri, belediyenin sürece başvuru için alacağı resmi karar, görüşlerini ifade etmeleri için çocuklar ve gençlerle bir çalıştayın düzenlenmesi, bir eylem planının geliştirilmesi, öz değerlendirme raporunun ve eylem planının dışarıdan bir komite tarafından değerlendirilmesi ve sertifikanın verilmesi olarak sıralanabilir. Bir ara dönem raporu sunulmaktadır ve dört yıl sonra şehir; ilerleme kaydedildiğini kanıtlamalı ve yeni bir durum analizi ile eylem planı geliştirmelidir (“UNICEF Child Friendly Cities”).

İspanya *Ciudades Amigas de la Infancia* (Çocuk Dostu Kentler) programını, 1990’larda Çocukları Koruyucu Belediyeler girişimi içerisinde oluşturduğu deneyimi geliştirerek 2000’de başlattı. Program şeffaf bir yönetim yapısına ve çocuklar için şehir genelinde hedeflere sahiptir. Başlıca amaç politik gündemlerde çocukların yer almasıdır. Bu kapsamda belediye başkanları ve şehir konseylerini çocuklara yönelik kent düzeyinde politikalar geliştirmeleri için duyarlı hale getirmek istenmektedir. Çocuk dostu kent olarak tanınmak için şehrin/ilçenin şu şartları yerine getirmesi gerekmektedir: Şehir genelinde bir çocuk stratejisinin bulunması; eylem planı veya koordineli eylem; bir çocuk veya genç konseyinin veya benzer mekanizmaların yaratılması; uygulamayı yapmak için gerekli masraflara katlanılacağına kabulünü ifade ederek tüm şehir/ilçe konseyi toplantısının resmi bağlılığı. Çocuk Dostu Kent unvanı, belgelendirmeyi değerlendiren sektörler arası bir jüri tarafından dört yıl süre ile verilmektedir. Program için, web sitesi ve çok sayıda göstergeyi içeren bir anket dahil olmak üzere, süreçte şehirleri desteklemek için yararlı araçlar geliştirilmiştir (“UNICEF Çocuk Dostu Şehirler Uygulama Örnekleri”; Riggio, 2002: 53).

Filipinler’de Çocuk Dostu Kentler oluşturmaya yönelik çalışmalar 1990’ların sonlarında başladı. Programın çocuk hakları esaslarını aileden şehir veya bölgeye her seviyede

teşvik etmeyi amaçlayan hedef merkezli bir çerçeve içerisinde ulusal bir boyutu bulunur. Ulusal hükümet 1998’den bu yana Çocuk Dostu Kentler ve belediyeler için ‘Başkanlık Ödülleri’ vermektedir. Çocuk dostu olarak ödüllendirilmek için şehirlerin ve toplulukların, ulusal çocuk eylem planı içerisinde geliştirilen, hayatta kalmaya, gelişime, korunmaya ve katılıma dair 24 hedef ve göstergeye erişmiş olması gerekmektedir. Buna ek olarak şehirler çocuklara dört “armağan” sunmalıdır: çocuklar için bir yerel kalkınma planı, çocuklar için bir yerel yatırım planı, çocuklara dair bir yerel kanun ve çocukların durumuna dair bir rapor. Ödül ile teşvik edilen birçok şehir “dört hediye” desteklemiştir. Güney Afrika’da Büyük Johannesburg Metropolitan Konseyi’nin girişimi Çocuklar için bir Metropolitan Eylem Programı geliştirilmesini de içerir. Program çocukların yerel kanunlar üzerinde etkili olmasını sağlamakta, çocuk haklarını şehir planlamaya dâhil etmekte ve ana kaynakları şehrin en yoksun çocuklarına tahsis etmektedir (“UNICEF Child Friendly Cities”; “UNICEF Çocuk Dostu Şehirler Uygulama Örnekleri”).

İşgal altındaki Filistin bölgesinde çocuk dostu kentler programı 1996’da çok zor şartlar altında yoğun nüfuslu yerlerde yaşayan toplumlara destek olmak için bir pilot çalışma olarak başladı. Hedefi; merkezsizleştirme sürecini desteklemek, halk katılımını teşvik etmek, çocuklar, aileler ve toplumların günlük yaşantılarına Çocuk Hakları Sözleşmesinin kurallarını uyarlamaktı. Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın toplum temelli örgütlerle işbirliği sonucunda oluşturduğu kıstaslara göre yerel topluluklar seçildi. Çocuk aktivite merkezleri, çocuklar için, yerel halkla ve özellikle de çocuklarla işbirliği yaparak etkinlikler hazırlayan özel ortamlar olarak geliştirildi. Bu merkezlerden on beşi (dokuzu Batı Şeria’da ve altısı da Gazze’de) gençlerin gönüllü çalışmasına dayanarak kuruldu (Riggio, 2002: 53-54).

UNICEF Brezilya tarafından desteklenen Belediye Onay Mührü çocuk dostu belediyelere ait sertifikadır. İletişim, ortaklık, izleme ve ölçme temel unsurlarına dayalı strateji, çocuk haklarının gerçekleştirilmesine ilişkin edinimlerin görünürlüğünü sağlayarak kamu idareleri arasında olumlu rekabeti harekete geçirmeyi ve çocuk refahının iyileştirilmesinde bu idarelerin geride kalmamalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Performans altı ayda bir niceliksel ve niteliksel yöntemler aracılığıyla değerlendirilmektedir. Başarı düzeyi sosyal etki, kamu politikası yönetimi ve sivil katılım alanlarındaki hedefler ve göstergelerle ölçülmektedir. Prestij sertifikası; bir etkinlik kapsamında verilmektedir (“UNICEF Çocuk Dostu Şehirler Uygulama Örnekleri”).

Cuenca, Guayaquil, Quito, Riobamba ve Tena gibi Ekvator şehirlerinde çocuklar çocuk dostu kent ölçütlerinin tanımlanmasına yardımcı olmaktadır. La Ciudad que Queremos girişimi

(Bizim İsteddiğimiz Şehirler) tahminlerine göre çocuk ve yetişkinler belediye kararlarına katılmakta ve kendi haklarını ifade etmektedirler. Georgia’da Georgia Çocuk ve Gençlik Parlamentosu; çocuk ve gençlerin kendi görüşlerini ifade etmeleri, yönetim becerisi edinmeleri ve çocuk hakları konusunda bilinç kazandırmaları için temel bir alan haline gelmiştir (“UNICEF Child Friendly Cities”).

Amman Büyükşehir Belediyesi, 2004’te, Çocuk Dostu Kent Yürütme Kuruluşu ile Çocuk Dostu Kent çalışmalarına başladı. Sonrasında katılımcı bir yaklaşımla “Çocuklar için Politika ve Öncelikler” belgesi geliştirildi. Bu belge çocukların sağlığı, korunması ve güvenliği, kültür, resmi olmayan eğitim-öğretim/okula devamsızlık ve çocuklar tarafından kurulan çevreler alanlarına yoğunlaşmış olan, çocukların yaşamını iyileştirmek için bütünleştirici bir strateji sağlamaktadır. Bu belgenin bütününde bilinçlendirme, kapasite geliştirme ve çocuk katılımı güçlü unsurlardır. Çocuk katılımını sağlamak için seçimle 4 belediye çocuk konseyi kurulmuştur (“UNICEF Çocuk Dostu Şehirler Uygulama Örnekleri”).

Hırvatistan’da 1999 senesinde çocuk haklarını sağlamak ve çocukların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Topluluklar Birliğini de kapsayan geniş bir koalisyon olan (Bizim Çocuklarımız, Hırvatistan, Hırvat Sosyal ve Koruyucu Pediatri Topluluğu, Devlet Aile, Anne ve Gençleri Korunma Enstitüsü ve UNICEF) Hırvat Kentler ve Eyaletler Çocukların Dostu Girişimini başlattı (Riggio, 2002: 54).

Yukarıda sayılan ülkeler, çocuk dostu kent uygulamalarının başarılı bir şekilde yürütüldüğü ülkelerden sadece bazılarıdır. Daha öncede ifade edildiği gibi günümüzde Çocuk Dostu Kent uygulamalarını başlatan ülkelerin sayısında artış gözlenmektedir. Bununla birlikte birçok ülkede Çocuk Dostu Kent çalışmaları olgunlaşmamış bir konumdadır. Özellikle kendilerini etkileyen toplumsal kararların alınmasında daha yüksek bir çocuk katılımının sağlanması amacıyla atılması gereken önemli adımlar bulunmaktadır. Devam eden çalışmaların kapsamlı olarak gözlemlenip değerlendirilmesi gerekmektedir.

3. TÜRKİYE’DE ÇOCUK DOSTU KENT ÇALIŞMALARI

Türkiye’de Çocuk Dostu Kent çalışmaları bir proje ile başlanmıştır. Projede, UNICEF, İçişleri Bakanlığı ve İller İdaresi’nin birlikte hazırladığı illere göre öncelikli yaşam kalitesi göstergeleri olarak adlandırılan ve 81 ilin yaşam kalitesinin 25 kriter çerçevesinde ölçeklendirilmeye çalışıldığı bir çalışma bulgularından hareket edilmiş ve yapılan çalışmalar neticesinde 12 pilot şehrin (Sivas, Uşak, Gaziantep, Kırşehir, Karaman, Antalya, Kayseri, Erzincan, Konya, Tekirdağ, Bursa, Trabzon) Çocuk Dostu Kent adayı olmasına ve kriterler

çerçevesinde gelişim göstermeleri gerektiğine karar verilmiştir (“İller İdaresi İllere Göre Öncelikli Yaşam Kalitesi Göstergeleri”; Topsümer vd., 2009: 14). Pilot illerde Çocuk Dostu Kent olma yolunda çalışmalar sürdürülmektedir. Sürdürülen çalışmalara ilişkin şu örnekler verilebilir (Berkün ve Sezer, 2015: 1118);

1. Tekirdağ; Çocuk Festivali
2. Bursa: Bilim ve Teknoloji Merkezi
3. Uşak: Çocuk Dostu Medya Eğitimi
4. Antalya: Çocuklar İçin Medya Dünya Zirvesi'ne ev sahipliği başvurusu
5. Karaman: Çocuk Dostu Okul Projesi
6. Konya: Bebek Dostu İl Çalışmaları
7. Kırşehir: İl Çocuk Meclisi
8. Kayseri: web sitesi hizmeti
9. Gaziantep: Çocuk Dostu Medya Logosu
10. Sivas: Beslenme Dostu Okullar Projesi
11. Erzincan: Sokak Ligi
12. Trabzon: Bebek Dostu Hastane

2014- 2015 döneminde UNICEF Türkiye Milli Komitesi ve IKEA finansal desteği ile UNICEF Türkiye Ofisi bir proje başlatmıştır. Uygulamaya koyulan Çocuk Dostu Kentler Projesi kapsamında, çocuk dostu politika ve programlar geliştirilmesi ve mekânlar oluşturulması için belediyelere destek verilmiştir. Kentlerde yaşayan ve öncelikli olarak dezavantajlı bölgelerde ikamet eden çocuklara ulaşılmıştır. Çocuk Dostu Şehirler projesi gençlerin aktif katılımı ile uygulanmıştır (“UNİCEF Çocuk Dostu Şehirler”). Özellikle sokakların revize edilmesi ile oyun sahası işlevini yitiren sokak alanlarına Çocuk Dostu formatında yeni bir kimlik verilmiştir. Çocuk Dostu Sokakların yaygınlaşması ile şehrin bütününün çocukların aktif olabileceği mekânlar haline getirilmesi hedeflenmiştir(Yazgan, 2017: 27).

2016-2020 Ülke Programı kapsamında ise şu hedefler belirlenmiştir (“UNİCEF Çocuk Dostu Şehirler, 2018):

- Yerel yönetimlerin çocuk katılımlı politika ve program tasarımı konusunda güçlendirilmesi,

- Belirli bölgelerde çocukların oyun hakkına erişimlerinin desteklenmesi
- Gençlerin çocuk hakları savunucusu olmaları için güçlendirilmeleri,
- Doğrudan ve dolaylı olarak çocukların faydalandığı programların yeterli kaynaklara sahip olması ve bu kaynakların zaman içinde artırılması,
- Ülke içinde ve dışında iyi çocuk dostu program örneklerinin yaygınlaştırılması,

UNICEF, çocuk haklarının yerel düzeyde gerçekleşmesi için, mümkün olduğunca fazla belediyeye ulaşmayı hedeflemekte ve UNICEF'in uzmanlığının bulunduğu belirli tematik alanlarda tüm ilgili belediyelerin kayıt olarak katılabileceği düzenli eğitimler ve belediyelerin birbirleri ile bilgi ve deneyimlerini paylaşabilecekleri toplantılar düzenlemektedir (“UNICEF Çocuk Dostu Şehirler”).

Kentsel gelişme alanlarının planlanması ve çevrenin düzenlenmesi sürecinde en önemli aktör konumunda olan belediyelerin “çocuk dostu kentler” in oluşturulmasında önemli işlevleri bulunmaktadır. Türkiye’de mevzuatla belediyelere ve il özel idarelerine gençlik ve spor, çocukların korunması ve çocukların sosyo-kültürel gelişimlerinin sağlanmasına yönelik olarak çok çeşitli alanlarda görev ve yetkiler verilmektedir. Dünya geneline baktığımızda benzer gelişmeleri görmek mümkündür. Her ne kadar çocuk ve aileye yönelik politikalar merkezi yönetim politikaları olarak düşünülse de uygulama aşamasında yerel yönetimlerin ön plana çıktığı görülmektedir (Berkün & Sezer, 2015: 1119).

Türkiye’de yerel yönetim mevzuatına bakıldığında 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5302 sayılı İl özel İdareleri Kanunu içerisinde çocuk ve gençlere yönelik görev ve sorumluluklar görülmektedir. Ancak mevzuatta bulunan belediye ve il özel idarelerine verilen yasal görevler daha çok sosyal belediyecilik alanındadır. Belediyeler özellikle çocuklara yönelik olarak; kreş, çocuk yuvası, çocuk kulüpleri, kimsesiz çocuklar için yuvalar, parklar, çocuk bahçeleri, oyun alanları, trafik ve eğitim alanları gibi hizmetleri yürütmektedirler. Yerel yönetimler sundukları hizmetlerin niteliğini ve öncelikleri belirlerken hizmet sundukları kitlenin de görüşlerine başvurmaktadırlar. Halkın katılımı yerel yönetimlerin başarısını artırmakta ve tüm sosyal grupların katılımı teşvik edilmektedir. Dolayısıyla yerel yönetim bünyelerinde oluşturulan “çocuk meclisleri” ile çocuklar, katılımı, tartışmayı, kentine sahip çıkmayı ve çevresel sorunlara ilgi duymayı öğrenmektedirler (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 250). Diğer taraftan çocuklar, birçok yetişkinin dahi ifade etmekten kaçınabileceği görüşleri açıkça ve olduğu gibi dile getirme cesaretine sahip olduğundan, şehir yaşamındaki olumlu ve olumsuz değişmelerin gözlenmesi, izlenmesi,

denetlenmesinde çocukların görüşleri önemli bir ölçüttür (Koç, Tavşancıl ve Demir, 2015: 137).

Kentlerin aşırı kalabalıklaşması ve rekreasyon alanlarının azlığı kentlerde en çok çocukları etkilemektedir. Eskiden mahallelerin arasında güvenle oyun oynayan, park ve bahçelerde dolaşabilen çocuklar günümüzde apartman hayatına teslim olmakta, onların ebeveynleri ise haklı olarak kentin karmaşası ve güvensiz ortamı içerisinde çocuklarını yalnız başlarına dışarı çıkarmamaktadırlar (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 250). Bu bağlamda çocuk dostu kent oluşturmak sadece belediyelerin gerçekleştirebileceği bir alan değildir. Çocuk dostu kent oluşturmak, başta çocuklar ve aileleri olmak üzere ilgili tüm kişi ve kuruluşların katılımı ile gerçekleştirilir (Gökmen, 2013: 821). Gerçekleştirilen her türlü çalışma hem kentin yenilenmesi sürecine hem de şehir imajına olumlu bir katkı sağlayacaktır (Topsümer vd., 2009: 17).

Daha özlü bir ifade ile çocuk dostu kent çalışmalarının çocuklar, örgütler ve toplum açısından birçok yararı bulunmaktadır. Çocuk açısından bireylik bilincinin oluşması, kendine güven duygusunun artması, “öteki” kavramının anlaşılması ve farklılıklara saygı duyma hissinin gelişmesi, adaletli davranma becerisinin edinilmesi, ömür boyu sürecek bir katılım olgusunun oluşması, yeni sosyal ağlar kurulması mümkün olacaktır. Çocuklara hizmet veren örgütler ise kurumsal kimliklerini inşa ederken bu tür katılım faaliyetleri sayesinde çocukların önceliklerine duyarlı, inovatif bir program oluşturabilme ve katılımcı süreçlere zemin oluşturma imkânı bulacaklardır. Son olarak en geniş perspektifte toplumun genelinin refahı yükselecektir (Arın ve Özsoy, 2015: 186).

4. ÇOCUK DOSTU KENT ÇALIŞMALARINA YÖNELİK BİR İNCELEME: BURSA ÖRNEĞİ

Bursa sanayileşmenin kentleşmeden hızlı gerçekleştiği ve yoğun göç alan kentlerdendir. 2017 yılı verilerine göre Bursa'nın nüfusu 2.936.803 olarak hesaplanmıştır. Nüfusun %21,61'i 0-19 yaş aralığındadır (“TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi”, 2018). Bursa ilinde yüzölçümü 10.882 km² olup, kilometrekareye 270 kişi düşmektedir. Kentsel hizmet gereksiniminin hızla arttığı ve bu anlamda kentsel hizmetlerin profesyonel bir şekilde sunulduğu yönetimlere gereksinim duyan büyük şehirlerden biri olan Bursa, bu özellikleri ile çocukların sağlıklı gelişimleri için çocuk dostu kent çalışmalarını destekleyen iller arasındadır.

2010 Bursa İli Sokakta Yaşayan ve/veya Çalıştırılan Çocuklara Yönelik Yeni Hizmet Modeli ve İl Eylem Planı Çalışmaları raporuna göre, kuruluştan hizmet alan ve sokakta yaşayan

68 çocuk bulunmaktadır. Bu çocukların %73,5'i 15–17 yaş, %20,6'sı ise 12–14 yaş aralığındadır. %42,6'sı boşanmış ailelere sahiptir. Ayrıca bu çocukların %67,7'si ara sıra veya düzenli olarak madde kullanmaktadır. Bursa'da sokakta çalıştırılan 310 çocuk bulunmaktadır. Sokakta çalıştırılan çocukların 243'ünün 10-15 yaş aralığında olduğu, %30,32'sinin Bursa'da, %61,3'ünün ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde doğduğu tespit edilmiştir (Sokakta Yaşayan ve/veya Çalıştırılan Çocuklara Yönelik Yeni Hizmet Modeli ve İl Eylem Planı Çalışmaları Raporu, 2010: 58).

Bursa Türkiye'de çocuk dostu çalışmalarının bir adım ötesine giderek” Aile Dostu Kent” çalışmalarını başlatan ilk ildir. Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesinde Aile Dostu Kent Projesi ile yapılacak çalışmaların statik bir hesap ile değil; dinamik, gelişebilen, adapte olabilen ve ayarlanabilen bir model yardımıyla oluşturulmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda, halkın ve ilgili tüm kişilerin açık ve dijital bir ortamdan bilgiye rahatça ulaşabilmeleri hedeflenmiştir. Ayrıca mahalle ölçeğinde kentin mevcut durumunun saptanması, kent kullanıcılarının beklentileri, ihtiyaç analizleri yönünde çalışmalar yapılması planlanmıştır (Kaypak, 2016: 142).

Bursa on yılı aşkın bir zamandır kent konseyi ve belediyeler bünyesinde oluşturulan çocuk meclisleri aracılığıyla çocuk ve gençlere yönelik önemli faaliyetler gerçekleştirmektedir. Çalışma ile Bursa merkezinde yaşayan ve gönüllülük esasıyla anket uygulanan çocuk katılımcıların görüşlerinden hareketle, Bursa'nın ne ölçüde çocuk dostu olduğuna dair ipuçları elde edilmeye çalışılmıştır. Araştırma grubunu, 3 merkez ilçe (Yıldırım, Osmangazi ve Nilüfer) ve 1 ilçede (Mudanya) yaşayan 125 çocuk oluşturmuştur. Elde edilen bulgularla, çocuk bakış açısıyla çeşitli boyutlarda Bursa'nın ne ölçüde çocuk dostu olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Örneklemenin seçiminde, amaçlı örnekleme² yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 30 likert ölçekli sorunun yer aldığı anket formu kullanılmıştır. Bu form literatür taraması ile elde edilen bilgilerden yararlanılarak oluşturulmuştur. Uygulama sürecinde, 160 soru formu dağıtılmış, 131 adet geri dönüş olmuş ve 125 anket formu geçerli bulunarak kullanılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS programıyla analiz edilmiştir. Araştırmada güvenilirlik katsayısı (Cronbach alfa=0.86) olarak bulunmuştur. Araştırmaya ilişkin temel hipotez ise şu şekildedir;

H₁: *Çocuk bakış açısıyla Bursa'nın Çocuk Dostu olan ve olmayan boyutları bulunmaktadır.*

² Amaçlı örneklemede, örneklem araştırmacının araştırma problemine cevap bulacağına inandığı kişilerden oluşmaktadır (Altunışık vd., 2007, s. 132).

4.1. Demografik Bulgular

- Örneklem cinsiyet değişkeni dağılımına göre 34 erkek (%27,2) ve 91 (%72,8) kızdan oluşmaktadır.
- Yaş değişkeni dağılımına göre örneklem incelendiğinde; 9 yaşında olan 39 (%31,2), 10 yaşında olan 48 (%38,4) ve 11 yaşında olan 38 (% 28,8) katılımcı bulunmaktadır.
- “Yaşadıkları yer” değişkenine göre dağılımlar incelendiğinde; Yıldırım ilçesinde yaşayan 58 (% 46,4), Osmangazi ilçesinde yaşayan 21 (%16,8), Nilüfer ilçesinde yaşayan 16 (% 12,8) ve Mudanya ilçesinde yaşayan 30 (% 24) katılımcı bulunmaktadır.

4.2. Diğer Bulgular

Soru formunda demografik sorulardan sonra çocuk dostu kent kavramına ve Bursa'nın çocuk dostu niteliklerine ilişkin ifadelerin yer aldığı likert sorular bulunmaktadır. Likert ölçekli sorularda 5'li likert ölçeği kullanılmıştır ve olumlu ve olumsuz tutum ifadelerini içeren her maddenin karşısında “5 Kesinlikle Katılıyorum”, “4 Katılıyorum”, “3 Kararsızım”, “2 Katılmıyorum” ve “1 Kesinlikle Katılmıyorum” seçenekleri bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda katılımcıların ifadelerine katılım düzeyleri ve ortalamaları görülmektedir.

Sorular içerisinde, Bursa'nın sosyal ilişkiler, ulaşım, temel hizmetler, güvenlik, katılım, çocuk dostu belediyeçilik, doğa ve çevresel niteliklerini değerlendiren ifadeler yer almaktadır.

Tablodan da görülebileceği üzere, çocukların gözüyle Bursa; çocukları seven ve saygı duyan insanların yaşadığı, tarihi eser ve mekânlara, oyun ve eğlence alanlarına sahip olan bir kenttir. Bursa, hayvan, bitki ve ormanlar açısından zengindir. Sokak hayvanlarının korunduğu ve beslendiği Bursa'da çocuklar kendileri gibi arkadaşları ve birçok çocuğun da yaşadığını düşünmektedir. Katılımcılar ifadelerin büyük bir bölümüne olumlu yanıtlar vermişlerdir. Ancak özellikle güvenlik, ulaşım ve erişilebilirlik açısından Bursa'nın olumsuz özelliklere sahip olduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla elde edilen bulgular H₁ hipotezinin kabul gördüğünü kanıtlar niteliktedir.

Tablo: 1 Katılımcıların Bakış Açısıyla Bursa Çocuk Dostu Bir Kent Mi?

Madde No	1	2	3	4	5	Ortalama ±(SS)
1.Bursa çocukları seven ve saygı gösteren insanların olduğu bir kenttir.	3,2	8	7,1	39,2	42,4	4.09±1.05
2. Bursa, çocukların istedikleri yerlere rahat ve güvenli olarak gidebilecekleri bir kenttir.	33,6	40,8	8,8	9,6	7,2	2.16±1.2
3.Bursa, çocukların şiddet görmediği bir kenttir.	19,2	20,8	25,6	19,2	15,2	2.9±1.33
4. Bursa, çocuklar için sosyal ve kültürel tesislerin bulunduğu bir kenttir.	4	10,4	8	44,8	32,8	3.92±1.08
5.Bursa, çocuklara göre oyun ve eğlence alanlarının olduğu bir kenttir.	0,8	4	4,8	47,2	43,2	4.28±0.79
6. Bursa, çocukların arkadaşlarının olduğu, çocuklarla dolu bir kenttir.	4	2,4	11,2	40,8	41,6	4.13±1.98
7.Bursa, çocukların kendilerini rahatça ifade edebildiği bir kenttir.	10,4	28,8	32,8	18,4	9,6	2.88±1.12
8.Bursa, çocukların stres ve baskıdan uzak tutulduğu bir kenttir.	18,4	32	16	24	9,6	2.74±1.27
9. Bursa, tarihi mekân ve eserlerin olduğu bir kenttir.	8,8	3,2	2,4	33,6	52	4.16±1.2
10.Bursa, güzel sokak ve parkların olduğu bir kenttir.	3,2	7,2	20,8	37,6	31,2	3.86±1.04
11.Bursa trafik kurallarına uyulan, düzenli bir kenttir.	13,6	30,4	19,2	20	16,8	2.96±1.31
12.Bursa'da toplu taşıma araçları ve yollar çocukların kullanımına uygun olarak tasarlanmıştır.	24	28,8	15,2	23,2	8,8	2.64±1.31
13.Bursa, güvenli bir kenttir.	19,2	36,8	18,4	12,8	12	2.61±1.27
14.Bursa, yetişkin ve çocukların birlikte güzelleştirmek için çalıştığı bir kenttir.	10,4	20	18,4	32,8	18,4	3.28±1.26
15.Bursa, yeterli sayıda okul ve sağlık kuruluşunun olduğu bir kenttir.	4	8,8	24	41,6	20,8	3.66±1.03
16.Bursa, çevrenin temiz tutulduğu bir kenttir.	9,6	23,2	21,6	30,4	17,5	3.18±1.22
17.Bursa, yardıma muhtaç çocuklara yardım edilen bir kenttir.	8	19,2	32	23,2	17,6	3.23±1.18
18. Bursa, yoksulların ihtiyaçlarının yetkililerce karşılandığı bir kenttir.	8,8	11,2	4,8	28	45,6	3.91±1.33
19.Bursa, çocukların bilgi ve becerilerinin geliştirildiği bir kenttir.	4	9,6	6,4	44	35,2	3.97±1.08
20. Bursa, herkesin barış içinde yaşadığı bir kenttir.	3,2	8	12,8	42,4	33,6	3.93±1.03
21.Bursa, çocukların düşünüldüğü ve değerli olduğu bir kenttir.	4	9,6	6,4	44	35,2	3.97±1.08
22. Bursa, çocuk haklarının savunulduğu bir kenttir.	4	10,4	8	44,8	32,8	3.92±1.08
23. Bursa, çocukları sevindiren doğal güzelliklere sahip bir kenttir.	7,2	23,2	21,6	32	16	3.26±1.19
24. Bursa, hayvan, bitki ve ormanların olduğu bir kenttir.	3,2	8,8	12	32,8	43,2	4.04±1.09
25.Bursa, çocukların yaşamaktan mutlu olduğu bir kenttir.	4,8	17,6	17,6	35,2	24,8	3.57±1.17
26.Bursa, çocukların kötü alışkanlıklar edinmesinin engellendiği bir kenttir.	4	10,4	19,2	29,6	36,8	3.84±1.15
27.Bursa, sokak hayvanlarının korunduğu ve beslendiği bir kenttir.	8	3,2	7,1	42,4	39,2	4.09±1.05
28. Bursa'da, birçok sosyal ve kültürel etkinlik düzenlenmektedir.	5,6	18,4	19,2	36,8	20	3.47±1.16
29. Bursa'da sokak, cadde ve binalar; yaşlı ve engellilerin kullanımına uygundur.	28,8	24	15,2	23,2	8,6	2.64±1.31
30. Bursa'da, çocuklara sağlık hizmetleri verilirken güler yüzlü ve sevgiyle yaklaşmaktadır.	9,6	23,2	21,6	30,4	17,5	3.18±1.22

5. SONUÇ

Kent yönetiminde, kentte yaşayan herkesin kendisini mutlu hissedebileceği politikalar geliştirmek istenilen en büyük hedefler arasındadır. Bu hedef çocuklar boyutunda çocuk haklarını uygulayan bir kent ve yerel yönetim sisteminin oluşturulması şeklinde ifade edilmekte ve “çocuk dostu kent” çalışmaları içerisinde sürdürülmektedir.

Günümüz sanayi kentleri çocukların sağlıklı gelişimi açısından birçok riske sahiptir. Bu bağlamda özellikle yerel kamu hizmetlerini yürüten belediyelere çok önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Çocukların gelişim haklarına güvenle erişimlerini sağlayan çocuk dostu mekânlar yaratmak yerel yönetimlerin üzerine düşen en önemli görevler arasındadır. Son yıllarda dünyada ve Türkiye’de ortaya çıkan proje ve uygulamaların bu anlamda önemli birer adım olduğu kabul edilebilir.

Bursa, Türkiye’de çocuk dostu kent çalışmalarının başlatıldığı ilk 12 il arasındadır. Bu anlamda Bursa’da birçok başarılı projeye imza atılmıştır. Yapılan alan araştırması bulguları da çocukların gözüyle Bursa’nın sevilen, çocuklarla dolu, doğal ve kültürel güzellikleri bulunan, parklara, oyun alanlarına, sosyal ve kültürel tesislere sahip bir kent olduğunu doğrulamaktadır. Bununla birlikte yapılan alan araştırması bulguları, çocukların Bursa’yı güvenlik, ulaşım ve erişilebilirlik açısından olumsuz olarak nitelendirdiklerini göstermektedir.

Türkiye’de yerel yönetim mevzuatı incelendiğinde belediyelere çocukların her türlü sosyal, fiziksel, bilişsel gelişimlerine katkı sağlayacak yetki ve işlevlerle donatıldığını görmek mümkündür. Kaynak yönünden güçlü olan belediyelerin çocukların gelişimine yönelik başarılı projeleri hayata geçirdiği görülse de bunların henüz yeterli düzeyde olduğunu söylemek güçtür. Öte yandan çocuk dostu kent oluşturma projelerinin henüz Türkiye’de birçok yerel yönetim kurumu tarafından yeterince bilinmediği görülmektedir. Konunun yerel yönetimlerin de faydalanabileceği akademik platformlarda tartışılması, kent yönetimi politikalarının başarısında yarar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Arın, S. ve Özsoy, A. (2015) “Kentsel Mekan Tasarımında Çocuk Katılımı”, Çocuk ve Kent İdealkent Kent Araştırmaları Dergisi Sayı: 17, ss.182-201.
- Berkün, S. ve Sezer, Ö. (2015) “Çocukların Korunması Sürecinde Çocuk Dostu Kentler ve Yerel Yönetimlerin Rolü”, 1. Uluslararası Kent Araştırmaları Kongresi Bildiriler Kitabı, 4. Cilt, ss.1106-1127.
- Birleşmiş Milletler (1989) Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Erişim Adresi: http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/birlesmismilletler.pdf (24.02.2019).
- Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu Çocuk Yoksulluğu Çalışma Grubu Kuruluş Bildirgesi, (2005).<http://www.spf.boun.edu.tr/docs/Cocuk%20Yoksullugu%20Calisma%20Grubu%20kurulus%20bildirgesi.pdf> (19. 09. 2014).
- Çakmak, C., Çapak, H., Konca, M. ve Korku, C. (2017) “Bir Halk Sağlığı Sorunu Olarak Çocuklara Yönelik Şiddet: Gazete Haberleri Üzerinden Bir Araştırma”, Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(13), ss.85-101.
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi HDK Grubu (2008) Çocuklara Yönelik Şiddetin Raporlanması <http://www.icc.org.tr/uploads/documents/icc-violence-1.pdf> (24. 09. 2014).
- Gökmen, H. S. (2013). Çocuk dostu kent üzerine stratejiler, TMMOB 2. İzmir Kent Sempozyumu Bildiriler Kitabı.
- İllere Göre Öncelikli Yaşam Kalitesi Göstergeleri, Erişim Adresi: <http://www.illeridairesi.gov.tr/iller/Illericerik.aspx?icerik=242> (04. 02. 2018).
- Kaypak, Ş. (2016) “İnsanlar İçin Kente Bakış: Dost Kentler”, 2. Uluslararası Çin’den Adriyatik’e Sosyal Bilimler Kongresi Kongre Kitabı, Uluslararası İlişkiler - Kamu Yönetimi– Hukuk Özel Sayısı, ss.134-146.
- Koç, N., Tavşancıl, E. ve Demir, E. (2015) “Çocuk Dostu Şehir Girişimi ve Çocukların Gözüyle Ankara”, Çocuk ve Kent İdealkent Kent Araştırmaları Dergisi Sayı: 17, ss.106-139.
- Ofluoğlu, G. ve Uysal, T. (2018) “Küreselleşme ve Bilgi Toplumunda Çocuk İşgücü”, Yönetim Çalışma Hayatı ve Sendikacılık Uygulamaları, Ed: Talas, M. & Derin, H., İksad Yayınevi: Gaziantep
- Özservet, Ç. Y. (2015a) “Takdim”, Çocuk ve Kent İdealkent Kent Araştırmaları Dergisi Sayı: 17, ss.5-11.
- Özservet, Ç. Y. (2015b) “Aile Dostu Kent İçin Kavramsal Analiz”, Aile Dostu Kentler Etüt Araştırması, ss.53-68.
- Riggio, E. (2002) “Child Friendly Cities: Good Governance in the Best Interests of the Child” Environment & Urbanization, 14(2), pp. 45-58.
- Runyan D.K. ve Zolotor A.J. (2011) “International Issues in Child Maltreatment”, Child Abuse And Neglect: Diagnosis, Treatment and Evidence, Ed: Carole, J., Elsevier, Canada.
- Severcan, Y. C. (2015) “Çocukların Gözünden Çocuk Dostu Yer Kavramı ve Yaşanılan Çevrelerin Değerlendirilmesi: İstanbul Örneği”, Çocuk ve Kent İdealkent Kent Araştırmaları Dergisi Sayı: 17, ss.140-181.
- Sivri, G. H. (2013) “Çocuk Dostu Kent Üzerine Stratejiler”, TMMOB 2. İzmir Kent Sempozyumu Bildiriler Kitabı, ss. 829-821.
- Sokakta Yaşayan ve/veya Çalıştırılan Çocuklara Yönelik Yeni Hizmet Modeli ve İl Eylem Planı Çalışmaları Raporu (2010), Erişim Adresi: <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/shcek-kitap-baskiya-hazir-rec4agus11.pdf> (21.01.2019).
- Topsümer, F., Babacan, E. Ve Baytekin, E. P. (2009) “Şehir ve Çocuk Dostu Şehir Girişiminin Şehir İmajına Katkısı”, İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı: 35, ss.5-20.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2018), Erişim Adresi: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2018”, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 (18.01.2019).
- Türkiye İstatistik Kurumu (2017) Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, Erişim Adresi: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1011, (18.01.2019).
- Türkiye İstatistik Kurumu (2012). Çocuk İşgücü Anketi Sonuçları, Erişim Adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13659> (04.12 2018).

- United Nations, (2005), Sustainable Development Goals 2030: Poverty Fact Sheets, Erişim Adresi: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/poverty/> (14.01.2018).
- UNICEF, (2016), “Basın Merkezi”, Erişim Adresi: <https://www.unicefturk.org/yazi/yoksulluk> (18.01.2019).
- UNICEF Child Friendly Cities: An international initiative promoting child participation in local government, Erişim Adresi: <http://www.unicef.org/rightsite/sowc/pdfs/panels/Child%20Friendly%20Cities.pdf> (14.01.2018).
- UNİCEF, (2009). Çocuk Dostu Şehirler Bilgi Formu, Erişim Adresi: <http://childfriendlycities.org/tr/genelbakis/cocuk-dostu-sehir-nedir/> (24. 09. 2014).
- UNİCEF, (2006). Çocuk Dostu Şehir Projesi Uygulama Yönergesi, Erişim Adresi: <https://childfriendlycities.org/resources/> (21. 11. 2018).
- UNİCEF, Çocuk Dostu Şehirler Uygulama Örnekleri, Erişim Adresi: <https://childfriendlycities.org/resources/> (02. 11. 2018).
- UNİCEF Çocuk Dostu Şehirler, Erişim Adresi: <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/CFC%20Catalogue-TR.pdf> (14.01.2018).
- Yalçınkaya, Ş. (2015) “Modern Kentin Yeni Kamusal Alanında Çocuk, Alışveriş Merkezleri ve Serbest Zaman Etkinlikler”, Çocuk ve Kent İdealkent Kent Araştırmaları Dergisi Sayı: 17, ss.80-105.
- Yayla, Y. (2017) “Küresel Dünya’da ve Türkiye’de Çocuk İşçiliği: Uluslararası ve Ulusal Yasal Düzenlemeler ve Ampirik Göstergeler”. TBB Dergisi, Sayı: 128, ss.413-436.
- Yazgan, B. (2017) “İstanbul İlinde Çocuk Dostu Kent İçin Mekân, Çevre, Tasarım, Gelişim Eksenli Bir Proje: “Esenler Çocuk Sokağı” Örneğinin İncelenmesi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Yıldırım, U. ve Göktürk, İ. (2008). Toplumsal sorunların çözümünde yeni belediyeçilik anlayışı: Sosyal belediyeçilik yaklaşımı”, 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Sakarya.
- Yiğit, R., Ügücü, G. ve Kaya, S. (2018) “Yoksulluk: Çocuk Sağlığını Tehdit Eden Bir Durum”, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2(2), ss.83-98.
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu, (2004, 10 Temmuz), Resmi Gazete (Sayı: 25531) Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf> (10.03.2018).
- 5302 Sayılı İl Özel İdareleri Kanunu, (2005, 4 Mart), Resmi Gazete (Sayı: 25745) Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf>, (10.03.2018).
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu, (2005, 3, Temmuz), Resmi Gazete (Sayı: 25874) Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, (10.03.2018).